

КАФЕДРА ТЕОРІЇ ТА ІСТОРІЇ КУЛЬТУРИ

НОВІТНІ ТЕНДЕНЦІЇ СУЧАСНОЇ КУЛЬТУРОЛОГІЇ

Освітній ступінь

Магістр

Спеціальність

034 Культурологія

Курс	2
Семестр	3,4

Освітньо-наукова програма

Музична культурологія

Статус

Обов'язкова

ECTS	6
Годин	180
Лекції	34
Семінари	34
Самостійна робота	112

Семестровий контроль

залік, екзамен

Інформація про викладача

ПІБ	Кривошея Тетяна Олександрівна Доктор культурології, доцент
Профіль викладача	https://scholar.google.com.ua/citations?user=RyxN-eUAAAAJ&hl=uk
e-mail	Plato3@ukr.net

Анотація навчальної дисципліни

«Новітні тенденції сучасної культурології» – навчальна дисципліна, яка формує фундаментальні знання в галузі культурологічної науки. Цей зріз культурологічного знання розглядає головні проблеми теорії культури в контексті концепцій культури, які формуються в межах сучасних дослідницьких стратегій вітчизняної та зарубіжної гуманітаристики сьогодення.

Теоретична культурологія виникає на стику історії, філософії, соціології, психології, антропології, етнографії, мистецтвознавства, лінгвістики. Теоретичний курс «Новітні тенденції сучасної культурології» систематизує ці різноманітні галузі гуманітаристики під кутом зору вивчення основних парадигм культурологічного пізнання.

Теоретичний курс «Новітні тенденції сучасної культурології» вивчає процес розвитку сучасної культурологічної думки, тому **метою курсу** є розширення та закріплення у студентів базових моделей дослідження феномену культури, які обумовлюють вивчення теоретичної культурології як системи загальних культурологічних концептів, інтуїцій та понять, що інтегруються в міждисциплінарні сполуки сучасної гуманітаристики. Вміння орієнтуватися в багатоманітних моделях теоретичного осягнення феномену людської

культури допомагає реалізувати науково-дослідницькі та професійно-практичні програми майбутніх магістрів-культурологів.

Завдання курсу:

- розкрити зміст новітніх тенденцій сучасної культурології як наукової галузі та учбової дисципліни, дослідити місце культурології серед інших гуманітарних та суспільних дисциплін, серед наук культурологічного спрямування;
- ознайомити студентів із основними парадигмами та підходами культурологічної рефлексії;
- дослідити загальні тенденції теоретико-методологічних підходів вивчення культури, намітити основні тенденції розвитку сучасних культурологічних концепцій та ідей;
- запропонувати студентам здійснити аналіз методів дослідження культури в межах сучасної теоретичної культурології.

Заплановані робочою програмою результати навчання:

ПРН 1. Розуміти специфіку та особливості реалізації культурних ідей, образів та смислів, а також критично оцінювати можливості їхньої інтеграції для розв'язання суспільно-значимих проблем.

ПРН 2. Аналізувати текстові та візуальні джерела інформації щодо культурних явищ та процесів, верифікувати інформацію у відповідності до професійних задач.

ПРН 3. Аналізувати культурні права та свободи людини, форми та механізми їхньої ідентифікації, інкультурації, культурної адаптації з врахуванням регіональної специфіки.

ПРН 4. Популяризувати професію культуролога, дотримуючись етичних принципів.

ПРН 5. Організовувати та підтримувати комунікації з органами влади, науково-дослідними установами, інформаційно-аналітичними службами, засобами масової інформації з питань культури.

ПРН 6. Вільно спілкуватись державною та іноземною мовами усно і письмово для обговорення професійних питань, презентації результатів дослідження та проєктів.

ПРН 7. Оцінювати історичні здобутки та новітні досягнення культурології.

ПРН 8. Приймати ефективні рішення щодо розв'язання складних задач і практичних проблем культурного розвитку суспільства.

ПРН 9. Організовувати й управляти діяльністю закладів культури та відповідними структурними підрозділами підприємств і установ.

ПРН 10. Мати навички вироблення та ухвалення рішень з управління закладами та установами культури чи відповідними структурними підрозділами у непередбачуваних робочих та/або навчальних контекстах

ПРН 11. Мати навички організації та керівництва професійним розвитком осіб та груп у галузі культури.

ПРН 12. Збирати, аналізувати та оцінювати емпіричні факти та здійснювати їх інтерпретацію у відповідності до сучасних теоретичних уявлень відповідного напрямку культурології.

ПРН 13. Планувати і виконувати наукові та прикладні дослідження у сфері культурології, генерувати та перевіряти гіпотези, збирати докази та аргументувати висновки.

ПРН 14. Розробляти навчально-методичне забезпечення і викладати навчальні дисципліни з культурології у закладах освіти.

Згідно з вимогами освітньо-наукової програми студенти повинні досягти таких **компетентностей**:

ІК. Здатність розв'язувати складні задачі та проблеми у галузі професійної діяльності культуролога або у процесі навчання, що передбачає проведення дослідження та/або здійснення інновацій і характеризується невизначеністю умов та вимог.

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 3. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК 4. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК 5. Здатність мотивувати людей та рухатись до спільної мети.

ЗК 6. Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 7. Здатність до пошуку, опрацюванню та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 8. Здатність проведення досліджень та викладання на відповідному рівні.

ФК 1. Усвідомлення взаємозв'язку культурних текстів та контекстів.

ФК 2. Здатність оцінювання та аналізу інформації у процесі реалізації професійної діяльності.

ФК 3. Здатність виявляти культурні потреби суспільства та його окремих груп та визначати шляхи їх задоволення, забезпечувати культурні права та свободи людини.

ФК 4. Усвідомлення соціальної та етичної місії культуролога, а також можливостей та особливостей практичного використання культурологічного знання.

ФК 5. Здатність до ефективної взаємодії з представниками інших професій, а також до залучення до розв'язання проблем культури представників громадськості.

ФК 6. Здатність критично осмислювати історичні здобутки та новітні досягнення культури.

ФК 7. Здатність професійно діагностувати, прогнозувати, проектувати й моделювати культурний розвиток різних культурних регіонів, художньої та візуальної культури.

ФК 9. Здатність використовувати сучасні методи та інструменти культурології, методи аналізу даних та інформаційні технології для проведення наукових досліджень, аналізувати і презентувати результати досліджень, аргументувати висновки.

Міждисциплінарний зв'язок. Навчальна дисципліна «Новітні тенденції сучасної культурології» є логічним продовженням дисципліни «Історія світових культурологічних вчень» та невідривно пов'язана з іншими предметами фундаментального (культурологічного, музикознавчого) циклу, такими як «Методологія музичної культурології», «Мистецтво медіакультури в світовому художньому просторі»,

«Семіотичний аналіз музичного тексту», «Українська музична культура ХХ ст.», «Музика у світовій культурі ХХ-ХХІ ст.», «Культурологічна педагогіка вищої школи».

Для більш ефективної комунікації з метою розуміння структури навчальної дисципліни та засвоєння матеріалу використовується електронна пошта, месенджер Viber, Google meet. Під час навчання та для взаємодії зі студентами використовуються сучасні інформаційно-комунікаційні та мережеві технології для вирішення навчальних завдань, а також обладнання (проектор та електронні презентації для лекційних та практичних занять).

Перелік тем

Тема 1. Класичні та неklasичні моделі культури. Формування неklasичної парадигми культурологічного пізнання.

Тема 2. Культурологія та культурна антропологія. Сучасні концепції та підходи культурної антропології.

Тема 3. Нова культурна історія та антропологія історії (представники та концепти).

Тема 4. Культурологія та соціологія культури. Вплив Франкфуртської школи на розвиток культурологічного знання. Соціологія музики.

Тема 5. Напрямок культурних досліджень (cultural studies) в сучасній гуманітаристиці.

Тема 6. Культура і мова. мова культури. Культура як текст.

Тема 7. Проблема комунікації в культурі.

Тема 8. Онтологія культури. Способи буття культури та екзистенціальні проблеми людини.

Тема 9. Діалогічна модель культури.

Тема 10. Постколоніальний та антиколоніальний дискурс в культурології.

Тема 11. Феміністичні студії.

Тема 12. Меморіальна культурологія. Культурологічні концепції пам'яті.

Тема 13. Масова, популярна та елітарна культура (концепції та феномени).

Тема 14. Естетична культура та концепти чуттєвої культури. Методологічні аспекти дослідження історії чуттєвої культури.

Тема 15. Повсякденна культура та методи її дослідження.

Тема 16. Урбаністична культурологія.

Тема 17. Основні тенденції культури в епоху глобалізму.

Тема 18. Самоідентифікація людини в сучасній культурі. Проблема цивілізаційної ідентичності в культурології.

Тема 19. Прикладна культурологія та культуротворча діяльність. Проблема дослідницьких практик культури.

Форми та технології навчання

Лекції, семінарські заняття, обговорення, доповіді, диспути, полілог, презентації.

Навчальні ресурси

Необхідна інформація до навчальної дисципліни надсилаються у відповідну групу Google Meet: Новітні тенденції сучасної культурології

Ссылка: <https://meet.google.com/uqa-emwm-ceg>.

Система оцінювання

№ з/п	Контрольний захід оцінювання	Всього %
1.	Участь у обговореннях та доповнення на семінарах	20
2.	Презентація за обраною тематикою	10
3.	Відвідування лекцій	10
4.	Контрольна робота	10
5.	Екзамен (залік)	50
	Всього	100

Критерії оцінювання знань студентів

90-100–А–відмінно: студент вичерпно і розгорнуто відповідає на контрольні та залікові питання з урахуванням аналізу сучасних фахових літературних джерел та досвіду провідних вітчизняних і зарубіжних науковців. Володіє глибокими і міцними знаннями, здатний самостійно мислити, може визначати тенденції та протиріччя культурних процесів, робить аргументовані висновки, вирішує творчі завдання, професійно володіє понятійно-категоріальною базою в усній та письмовій формі.

82-89–В–добре: студент ґрунтовно відповідає на контрольні та залікові питання з урахуванням аналізу сучасних фахових літературних джерел, посиланням на досвід провідних вітчизняних і зарубіжних науковців. Правильно і логічно відтворює навчальний матеріал, володіє фактами історичного та культурного процесів, здатний встановити причинно-наслідкові зв'язки між ними, уміє наводити приклади на підтвердження власних думок, добре володіє понятійно-категоріальною базою в усній та письмовій формі.

74-81–С–добре: студент надає достатньо повну відповідь на контрольні та залікові питання з урахуванням аналізу фахових літературних джерел, посиланням на досвід провідних вітчизняних і зарубіжних науковців. Послідовно і логічно відтворює навчальний матеріал, достатньо володіє фактами історичного та культурного процесів, але не завжди здатний встановити причинно-наслідкові зв'язки між ними, проте уміє наводити власні приклади на підтвердження висловлених думок, володіє понятійно-категоріальною базою в усній та письмовій формі.

64-73–D- задовільно: студент відповідає на контрольні та залікові питання без посилань на літературні джерела і наукові доробки провідних науковців, припускається окремих неточностей та виправляє їх за допомогою викладача. Демонструє посередній рівень розуміння навчального матеріалу, обмежено наводить приклади та аналізує матеріал. На задовільному рівні демонструє навички роботи із науковим текстом.

60-63–Е-задовільно: студент відповідає на контрольні та залікові питання в мінімально допустимому обсязі, припускається значних неточностей, які виправляє лише за допомогою викладача. Складно розуміє основний навчальний матеріал, не може наводити приклади. На низькому задовільному рівні демонструє навички роботи із науковим текстом.

35-59–FХ-незадовільно (з можливістю повторного складання): студент відповідає на контрольні та залікові питання не вірно або в недостатньому обсязі, допускає грубі помилки, неспроможний їх виправити за допомогою викладача. Розуміє основний навчальний матеріал сегментовано, мінімально здатний відтворювати пропоновані наукові концепції, слабо орієнтується в головних етапах історичного та культурного процесів.

0-34-F- незадовільно (з обов'язковим повторним вивченням дисципліни): студент не відповідає на контрольні та залікові питання, демонструючи фахову неспроможність. Не розуміє основного навчального матеріалу, не здатний відтворювати пропонувані наукові концепції, не знається на головних етапах історичного та культурного процесів.

Інклюзивне навчання

Навчальна дисципліна може викладатися для більшості студентів з особливими освітніми потребами.

Неформальна освіта.

Передбачається у межах вивчення навчальної дисципліни участь студентів у міжнародних та вітчизняних конференціях, конкурсах студентських наукових робіт, круглих столах, відвідування культурно-мистецьких заходів, театрів, мистецьких експозицій та виставок, музичних фестивалів, конкурсів тощо.

ЛІТЕРАТУРА

1. Анкерсміт Ф. Постмодерністська «приватизація» минулого / Україна модерна. К.: Критика, 2009. № 4 (15). С. 246–272. https://chtyvo.org.ua/authors/Ankersmit_Frank/Postmodernistska_pryvatyzatsia_mynuloho/.
2. Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. Львів, 2002.
3. Бовуар, Сімона де. Друга стаття. У двох томах. К.: Основи, 1994.
4. Бровко М. М. Мистецтво : філософсько-культурологічні виміри : монографія. Київ : видав. центр КНЛУ, 2008. 237 с.
5. Бродель Ф. Матеріальна цивілізація, економіка і капіталізм, XV–XVIII ст. Т. 1. Структура повсякденності: можливе і неможливе / пер. з фр. Г. Філіпчук. Київ: Основи, 1995. 543 с. https://chtyvo.org.ua/authors/Fernand_Braudel/Materialna_tsyvilizatsiia_ekonomika_i_kapitalizm_XV-XVIII_st_Tom_1/
6. Вжосек В. Історія – Культура – Метафора. Постановня неklasичної історіографії; Про історичне мислення. К. : Ніка-Центр, 2019. 296 с.

7. Від мурів до бульварів. Творення модерного міста в Україні (кінець XVIII – початок XX ст.) / відп. редактор О. П. Реєнт. Київ: Ін-т історії України, 2019. 608 с.
8. Возняк Т. Філософічні есе. Київ: Дух і літера, 2016. 590 с.
9. Гейзінга Й. Homo ludens. К.: Основи, 1994. 250с.
10. Герчанівська П. Е. Модель культурологічного дослідження в парадигмі теорії систем // Українські культурологічні студії. 2017. № 1 (1). С. 19–22.
11. Гірц К. Інтерпретація культур. – К.: Дух і літера, 1993.
12. Гумбрехт Х.У. В 1926 году. На острие времени. М.: Новое литературное обозрение, 2005.
13. Гуменюк Т.К. Жак Деррида и постмодернистское мышление. – К., 1999.
14. Демчук Р.В. Ідентифікаційні поняття культурології // Культурологія: Могилянська школа / Ред. Ю.В.Джулай, Д.О. Король, М.А. Собуцький. К.: Видавництво О.Філюка, 2018. С. 9-46.
15. Довга Л. М. Система цінностей в українській культурі XVII ст. : (на прикладі теоретичної спадщини Інокентія Гізеля) / Л. Довга. Київ-Львів : Свічадо, 2012. 344 с.
16. Еліас Н. Процес цивілізації. Соціогенетичні і психогенетичні дослідження. Київ: Перун, 2003.
17. Європейська хартія міст II. (Маніфест нової урбаністики) від 29 травня 2008р. URL: <http://www.slg-coe.org.ua/wp-content/uploads/2015/05/Principle-9.-European-chart.pdf>.
18. Клакхон К.К.М. Зеркало для человека. Введение в антропологию. .пер. с англ. СПб.: Евразия, 1998. 352 с. (розділ 10 «Світ очима антрополога»).
19. Кривда Н. Ю. Українська діаспора : досвід культуротворення : монографія. Київ : Академія, 2008. 280 с.
20. Кривошея Т. Глобальне культуротворення: сучасний діалог між Сходом і Заходом / Людина в лабіринті перспектив. К.: Видавець ПАРАПАН, 2004. – С. 188–208.

21. Кривошея Т. О. Естетичне виховання в сучасному культуротворчому процесі. – К., 2013. – 271 с.
22. Кривошея Т.О. Гуменюк Т.К. Рецептція «Perola bagossa» (дивовижна перлина) в сучасному художньому просторі України / Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. 2019. № 1. С. 20-25.
23. Кривошея Т.О. Дослідження чуттєвої культури в категоріях сучасної гуманітаристики: методологічні принципи / Сучасна культурологія: актуалізація теоретико-практичних вимірів. К:Ліра-К, 2019. С.65-87.
24. Кривошея Т.О. Естетична культура / Філософія культури: основні поняття, напрями, персоналії. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. За заг ред. М.О. Тимошенка. К.-Чернівці: Букрек, 2020. С.79-90.
25. Кривошея Т.О. Між „естетикою вітрин” та „естетикою сутінок”: специфіка художнього світобачення в мистецтві Заходу і Сходу та сучасний культурний контекст // Актуальні проблеми історії, теорії та практики художньої культури. Випуск XV: Зб. Наук. праць – К.: ДАККіМ, 2005. – С.9-15.
26. Кривошея Т.О. Концепти чуттєвої культури: нудьга // Часопис Національної музичної академії України імені П.І Чайковського: Науковий журнал. – К.: НМАУ ім. П.І.Чайковського, 2013. – № 1 (14). – С.21-27.
27. Леві-Строс Клод. Первісне мислення / Пер. з фр., вступне слово та примітки С. Йосипенка. К.: Український Центр духовної культури, 2000. 324 с.
28. Лексикон неперекладностей. Том перший. – К.: ДУХ І ЛІТЕРА, 2009. – 576 с.
29. Лечук Л.Т. Психологія: історія, теорія, мистецька практика. – К.: Либідь, 2002. – 255с.
30. Людина в сучасному цивілізаційному процесі: філософсько-культурологічні та етико-естетичні виміри: монографія / Бровко М.М., Бабушка Л.Д., Більченко Є.В., Герчанівська П.Е.та ін. Ніжин: ТОВ Видавництво «Аспект-Поліграф», 2014. 544 с.

31. Нові підходи до історіописання / упоряд. Берк П. К.: Ніка-Центр, 2010. 638 с.
32. Павлишин М. Постколоніальна критика і теорія // Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. / За ред. М. Зубрицької. Львів: Літопис. – 1996. С. 531-535.
33. Павлова О. Ю. Онтологічний статус естетичного досвіду. К.: Вид. ПАРАПАН, 2008. 262 с.
34. Панченко В. І. Мистецтво в контексті культури. К.: ТОВ «Міжнар. фін. агенція», 1998. 192 с.
35. Пастуро М. Кольори наших споминів. Київ, Ніка-Центр, 2020. 232 с.
36. Поліщук О. "Сцілла і Харібда" сучасної художньої культури України, або Феномен естезису та естезі / О. Поліщук // Мандрівець. 2016. № 3. С. 34–38. <http://www.ucs-univ.kiev.ua/index.php/ua/arkhiv/2-uncategorised/131-polishuk-03>
37. Поліщук О. Пошуки національної ідентичності в умовах пост колоніалізму (за прозою Юрія Андруховича) // Вісник Львів. ун-ту. Серія філол. Вип. 33. Ч. 2. 2004. С. 254-259.
38. Полтавцева О. М. Антропологія музичної тілесності: Автореф. дис... канд. філософ. наук: 09.00.04. Харк. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. Х., 2005. 19 с.
39. Саїд Е. Культура й імперіялізм. К.: «Критика», 2007. 608 с
40. Саїд Едвард В. Орієнталізм / Пер.з англ. В.Шовкуна. К.: Вид-во Соломії Павличко "Основи", 2001. 511 с.
41. Табачковський В. Г. Полісутнісне homo: філософсько-мистецька думка в пошуках «неевклідової рефлексивності» . К.: ПАРАПАН, 2005. 432 с.
42. Толочко П.П. Історична топографія стародавнього Києва. К., 1972.
43. Тоффлер Е. Третя хвиля. К.: Вид. Дім «Всесвіт», 200-. 480 с. https://chtyvo.org.ua/authors/Toffler_Alvin/Tretia_Khvylya_vyd_2000/
44. Філософія етнокультури та морально-естетичні стратегії громадянського самовизначення: зб. наук. статей / за ред. проф. Личковаха В. А. Чернігів: ЦНТЕІ, 2006. 108 с.
45. Фуко М. Історія сексуальності : в 3 т. Харків : ОКО, 1997–2000.

46. Чепелик О. Взаємодія архітектурних просторів, сучасного мистецтва та новітніх технологій, або Мультимедійна утопія. К.: Хімджест, 2009. 272 с.
http://mari.kiev.ua/sites/default/files/inline-images/pdfs/Chepelyk_Vzayemodiya_arxitekturnyx_prostoriv.pdf
47. Шивельбуш В. Соціальна історія прянощів, збудників та дурманів. К: Критика, 2007. 256 с.
48. Яковенко Н. Паралельний світ. Дослідження з історії уявлень та ідей в Україні XVI – XVII ст. / Н. Яковенко. – К.: Критика, 2002. – 416 с.
<http://litopys.org.ua/yakovenko/yak.htm>.
49. [Burke](#) P. What is Cultural History. Polity, 2008. 179 p.
https://books.google.com.ua/books?id=Dxe9g_OdLV8C&printsec=frontcover&hl=ru#v=onepage&q&f=false.
50. Durham, M.G., Kellner, D., eds. Media and Cultural Studies. Key Works. - Oxford, Blackwell Publishing, 2006. P. XXXIV.
51. Heinrich Rickert / Stanford Encyclopedia of Philosophy.
<https://plato.stanford.edu/entries/heinrich-rickert/>.
http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Culture/KultEtn/15.php.
52. Huyssen, A. Mapping the Post-modern. // New German Critique, № 33, 1984. P.
53. Nava, M. Consumerism and its Contradictions. Cultural Studies, 1:2. P. 209-210.
54. The New Cultural History / ed. Lynn Hunt. – Berkeley: University of California Press, 1989.

Підручники:

55. Герчанівська П. Культурологія. Термінологічний словник. К.: НАКККіМ, 2015. 439.
https://nakkkim.edu.ua/images/vidannya/Monografii/Gerchanivska_Slovyk_compressed.pdf
56. Культурологія: підручник для студ. вищ. навч. закл. / за ред. А.Є. Конверського. Харків: Фоліо, 2013. 863 с.

[c.https://nakkim.edu.ua/images/vidannya/Monografii/Gerchanivska_Slovnyk_compressed.pdf](https://nakkim.edu.ua/images/vidannya/Monografii/Gerchanivska_Slovnyk_compressed.pdf).

57. Сучасна культурологія: актуалізація теоретико-практичних вимірів: колективна монографія. / За загал. ред. проф. Ю. С. Сабадаш; редактори-укладачі: проф. Ю. С. Сабадаш, проф. І. В. Петрова. Київ: Видавництво Ліра-К, 2019. 308 с.

58. Сучасна культурологія: навч. посіб. Для студ. вищ навч. закл. / К.В. Кислюк, В.А. Суковата, З.І. Алфьорова, О.В. Титар, Г.П. Ковальова / за загл. ред. К.В. Кислюка. К.: Кондор Видавництво, 2016. 342 с.